

De voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Den Haag
27 januari 2005

Ons kenmerk
FEZ/TTR/2004/51331

Onderwerp
Decentralisatie vervangings- wachtgelduitgaven
(wetsvoorstel 27744)

Hierbij wil ik reageren op de brief, UITVf/04/530 van 19 november jl., van het bestuur van het Vervangingsfonds die aan u en mij gericht is. In deze brief brengt het bestuur een verwacht tekort voor 2005 groot € 50 mln. naar voren. Het bestuur van het fonds legt tevens een relatie met het wetsontwerp: "Decentralisatie vervangings- en wachtgelduitgaven voortgezet onderwijs" (kamerstuknummer 27.744). De behandeling hiervan in de Kamer zal naar verwachting binnenkort plaatsvinden. De relatie met het wetsontwerp wordt door het bestuur niet juist gepresenteerd, het genoemde tekort heeft namelijk betrekking op het primair onderwijs (PO).

Het fonds geeft in haar brief van 19 november aan dat het voortgezet onderwijs (VO) in 2004 circa € 27 mln. bijdroeg aan de exploitatie van het Primair Onderwijs en dat na uittreden van het VO deze inkomsten door het PO zullen worden gemist. Het door het fonds genoemde bedrag van € 27 mln. had echter betrekking op 2003 (en bedroeg 26 ipv 27 mln). Dit is door het fonds aan mij bevestigd. In 2004 bedroeg de bijdrage van het VO aan het tekort in het PO circa € 15 mln. Voor 2005 geldt dat de inkomsten en uitgaven die betrekking hebben op het VO grotendeels met elkaar in evenwicht zijn als het VO geheel 2005 bij het Vervangingsfonds aangesloten blijft. Het exploitatiesaldo dat betrekking heeft op het VO is dus nauwelijks van invloed op de omvang van het tekort in 2005; het is daarom naar mijn mening niet valide het ingediende wetsontwerp te relateren aan het dreigende tekort in het PO.

Ik deel de zorg van het bestuur met betrekking tot het dreigende tekort voor het PO. Overigens dreigt niet alleen een tekort bij het Vervangingsfonds, maar ook bij het Participatiefonds. In het op 11 oktober jl. aan u toegezonden Rapport van bevindingen (naar aanleiding van de jaarverslagen 2003 van beide fondsen) heb ik u al gemeld verheugd te zijn over het dalende ziekteverzuim in het PO en in het VO. Gebleken is echter dat de daling van de mate van vervanging (de vervangingsgraad) geen gelijke tred houdt (en heeft gehouden) met de daling van het ziekteverzuim. Dit hangt onder meer samen met de

huidige ruimte op de arbeidsmarkt en het daardoor meer beschikbaar zijn van vervangers. Het positieve van die ontwikkeling is dat er minder lesuitval plaatsvindt en dat minder klassen zonder een vervanger blijven. De hiervoor genoemde gunstige ontwikkeling loopt niet parallel met de taakstelling ziekteverzuim zoals afgesproken in het Hoofdlijnenakkoord die door mij is doorvertaald met een korting van de opslag in de bekostiging voor PO en VO van het Vervangingsfonds.

Verder valt een toename van vervanging als gevolg van zwangerschapsverlof en ouderschapsverlof te constateren. Dit laatste veroorzaakt een forse uitgavenstijging vooral in het PO. Verder zijn relevant de oorzaken van het tekort aan de inkomstenkant bij het Vervangingsfonds. Er zijn minder inkomsten te constateren. In de brief van het fonds van 19 november jl. wordt de consequentie genoemd voor 2005 van de invoering van de Wet verlenging loondoorbetalingverplichting in het tweede ziekte jaar (WVLZ). Een geraamde minder ontvangst van WAO- inkomsten groot € 12 mln. Deze inkomstenderving wordt veroorzaakt door WAO uitkeringen aan ziek personeel dat in het tweede ziektejaar zit en wordt vervangen (of kan worden vervangen) ten laste van het Vervangingsfonds. Via de werknemer en de werkgever worden deze uitkeringen "doorgegeven" aan het Vervangingsfonds. Niet in de brief van het fonds genoemd, maar zeer beslist ook relevant zijn de gevolgen van de invoering van de Wet verbetering poortwachter (WVP). Onderdeel van de voeding van het fonds zijn, zoals hiervoor al naar voren gebracht, de WAO- inkomsten. De relatief sterke daling in de instroom in de WAO, die waarschijnlijk als gevolg van de invoering van de WVP heeft plaatsgevonden, heeft er al toe geleid dat de voeding van het fonds negatief is beïnvloed (€ 28 mln.).

Op ambtelijk niveau is veelvuldig constructief overleg gevoerd met het Vervangingsfonds en het Participatiefonds. Desondanks achten de fondsen de situatie zo precair dat het bestuur op 23 december jl. opnieuw een brief aan mij heeft gestuurd. Daarin geeft het bestuur aan te verwachten dat het Participatiefonds al in februari/maart van dit jaar niet meer aan zijn verplichtingen kan voldoen en het Vervangingsfonds in april/mei. Tevens geeft het bestuur aan op deze wijze zijn verantwoordelijkheid niet te kunnen dragen. In een persbericht van 10 januari jl. wordt nogmaals de noodklok geluid. In ambtelijk overleg is inmiddels gebleken dat de fondsen de eerste helft van 2005 door de inzet van alle beschikbare reserves niet in problemen komen, zolang de premie en de door OCW aan de scholen te verstrekken opslag op het huidige niveau gehandhaafd blijven en uitgaande van een uittredingsdatum van het VO op 1 januari 2006. Toch onderstrepen brief en persbericht de ernst van de situatie. Ik ga er desondanks vanuit dat ik met de fondsen kan komen tot een oplossing met uiteindelijk een structureel gezonde financiële situatie. Zodra de oplossing is gevonden zal ik u hierover nader informeren.

Het oplossen van het tekort is ook relevant in verband met het voornemen om ook voor de PO-sector over te gaan tot decentralisatie van de vervangings- en wachtgelduitgaven. Wat betreft de stand van zaken m.b.t. het traject Vervangingsfonds/Participatiefonds kan ik u melden dat ik, in goed overleg met de onderwijsorganisaties, heb besloten de invoering van een nieuw stelsel voor bekostiging van vervangings- en werkloosheidsuitgaven in het PO (beoogde invoeringsdatum 1 augustus 2007) uit te stellen. Gezamenlijk zijn we tot de conclusie gekomen dat cumulatie van beleidstrajecten voorkomen moet worden. Door invoering van diverse andere beleidswijzigingen (lumpsum, achterstandenbeleid)

is het niet verstandig om in dezelfde periode ook een nieuw stelsel voor vervangings- en werkloosheidsuitgaven in het PO in te voeren. Een nieuwe invoeringsdatum is onder meer afhankelijk van de uitkomsten van een financiële analyse naar de effecten en risico's voor scholen.

Ik wil tot slot nogmaals benadrukken dat ik het niet valide vind het ingediende wetsontwerp gericht op decentralisatie van de vervangingsuitgaven en de wachtgelduitgaven in het VO te relateren aan het dreigende tekort in het PO.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,

(Maria J.A. van der Hoeven)